

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ФИЛОЛОГ

ЧАСОПИС ЗА ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И КУЛТУРУ

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

II/2010

ЕГЕЈСКА ПИСМЕНОСТ И ЊЕНИ ДОГРЧКИ КОРЕНИ

Апстракт: Рад представља осврт на нека основна питања структуре и порекла егејске писмености, која је науци позната само по својој најмлађој грчкој фази из средине другог миленијума пре н. е.

Кључне речи: Егејска писменост, минојско писмо, критско-микенско писмо, кипарско слоговно писмо, Фестски диск

На прелазу између трећег и другог миленијума пре н. е., у епохи ране бронзе, на егејском острву Криту била је створена најстарија држава у Европи. У то време настаје и домаћа критска писменост на основу месне пиктографије. У графичком погледу, ова писменост заузима посебно место међу писменостима тога доба. Острво Крит се налазило на самој граници тадашњег културног света, с којим је, иначе, имало живе трговачке односе, у првом реду с Египтом и Палестином. Тиме се и објашњава појава особене цртежне писмености на Криту, која не показује непосредне графичке везе с другим древним писменостима Блиског истока. Први проучавалац ове писмености, енглески археолог Артур Еванс (А. Evans 1851–1941), назвао ју је *минојском*, јер представља производ цивилизације коју је у грчкој традицији оличавао легендарни краљ Минос, господар Кноса.

На графичком плану, ова писменост може да се подели на хијероглифско и линеарно писмо (цртежно и слоговно), од којих се свако дели на по две подврсте старијих и млађих. Критско хијероглифско писмо А постоји у кратким натписима на печатима из средње-минојског периода (2100–1900). Између 1900. и 1700. године, у време процвата градова Кноса и Феста, појављује се млађе хијероглифско писмо Б, такође у

кратким натписима на печатима и глиненим таблицама (1). Из критске хијероглифике створено је веома једноставно линеарно (слоговно) писмо са свега 60–70 силабограма, које се у прво време употребљавало напоредо с хијероглифским писмом, да би га почетком касно-минојског периода (од 1550. пре н.е.) коначно сменило. Старији облик овога писма, *линеар А*, нађен је у свим већим градовима на Криту (око 300 таблица). Млађи облик, *линеар Б*, с преко 10.000 таблица нађен је највећим делом у пелопонеским градовима Пилосу и Микени, док је на Криту ограничен само на Кнос.

Критског је порекла и слоговно писмо које се употребљавало на Кипру све до епохе хеленизма (2.1, 2.2). Иако највећи број кипарских таблица потиче тек из 4. в. пре н.е., њихов проналазач Артур Еванс их је, због велике сличности с критским линеаром А, довео у непосредну везу с тим писмом 1909. године и дао им назив *кипро-минојско* писмо. То је и потврђено 1955. године, када је у кипарском граду Енкомију откривена глинена таблица с кипарским слоговним писмом из средине првог миленијума пре н. е. Кипарско писмо дешифровао је асириолог Џорџ Смит помоћу двојезичног феничанско-кипарског натписа пронађеног 1872. године (3). Утврдио је да је реч о класичном слоговном писму с око 55 знакова.

Од критских писама протумачен је до данас једино линеар Б (1500–1200. пре н.е.), који по богатству материјала далеко превазилази сва остала писма. Дешифровао га је 1952. године енглески истраживач Мајкл Вентрис, чији рад иначе представља једно од најзначајнијих открића не само у области дешифровања загонетних писама, него и античке културе уопште.¹ Све до Вентриса, најстаријим споменицима грчког језика сматрани су Хомерови епови Илијада и Одисеја, чија старост сеже у 8–7 в. пре н.е. Дешифровањем линеара Б историја грчког језика померена је за седам векова уназад и оно о чему су певали ти епови престала је да буде само легенда.

Дешифровање линеара Б. Три су могућности карактеристичне за недешифрована писма: 1) језик може бити разумљив, али је непознато писмо – као што је био случај са староперсијским клинописом који је постао сасвим разумљив идентификовањем личних имена у њему; 2) писменост може бити позната, а језик не – као у случају етрурског писма које је блиско грчком и зато може да се чита, али не и да се разуме зато што још није откривен језик који би био близак етрурском; 3) непознато писмо на непознатом језику – као што је био случај са минојским писмом. Олакшавајућа околност при

дешифровању линеара Б била је та што је општи садржај таблица био јасан иако није био познат језик. Скоро све таблице представљају инвентарне спискове и каталоге с веома простим системом бројева и мера по десетеричном систему, уз које стоје цртежи одговарајућих појмова:

	—	○	⊙	⊖
1	10	100	1000	10000

Велики број осталих знакова био је стилизованог карактера и указивао на то да је реч о слоговним знацима. Главна препрека свим проучаваоцима минојског писма била је та што у њему нису очекивали да виде грчки језик. Сам Вентрис непрестано је покушавао да открије везу с етрурским језиком. Међутим, како је морфолошка структура језика бивала јаснија, све се више откривао његов флективни индоевропски карактер. Велика учесталост појединих знакова најпре је омогућила поделу гласова на самогласнике и сугласнике. Најчешћи скуп још увек непротумачених знакова, који се сретао на крају речи, дистрибуционо је подсећао на грчки суфикс *-εϋς*, што је принудило Вентриса да, иако уз доста сумње, ипак провери грчки језик на својој условној слоговној мрежи. Његова двадесета радна белешка окарактерисана као „лакомислено удаљавање од посла“ с радним насловом „Нису ли кноске и пилоске таблице написане на грчком?“ ударила је основе микенологији.

Тако је утврђено да је грчки језик један од најстаријих записаних индоевропских језика и да је, попут кинеског, један од настаријих живих језика на свету. Многи веома важни подаци из грчке прошлости, који су дотад постојали само у туђим изворима, или у списима позних грчких историчара, потврђени су дешифровањем линеара Б. Међу најзначајнијим је, свакако, име критско-

¹ Мајкл Вентрис (Michael Ventris, 1922–1956) био је енглески архитект и страсни проучавалац критско-микенске епиграфике. Радио је помоћу слоговних матрица америчке математичарке Алисе Кобер (А. Kober, 1906–1950), такође страсно посвећене егејској писмености. Њен систем је омогућио да се проникне у начин творбе „минојских“ речи, да се издвоје наставци и расветли чињеница да је реч о језику флективне, индоевропске структуре. И док је Алиса Кобер рано преминула, не дочекавши одговор, Мајкл Вентрис као да је живео само да би решио тајну ове писмености – погинуо је у саобраћајној несрећи четири године после свога открића.

микенских Грка – Ахајци. Хетитски споменици из 14–13. века пре н.е. међу најзначајним државама тадашњег света спомињу државу *Ахијаву*, западно од Мале Азије и њенога господара *Атаришијаша*, чије име подсећа на познатог микенског цара *Атреја* (Ἄτρεύς), оснивача најзначајније ахајске династије – Атрида. Хетитски податак потврђен је именом *A-ka-wi-ya-de* у кноским таблицама (*Akhaiwīan-de = Ἀχαι/Ἔ/οί „Ахајци“) (4).

	a	e	i	o	u			
d								
j								
k								
m								
n								
p								
q								
r								
s								
t								
w								
z								

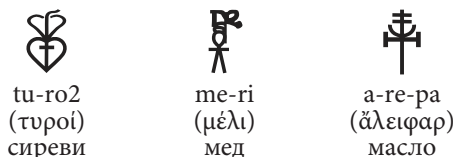
i-qo (*h/ikkwos) ἵπλος, дор. ἵκκος коњ	a-ko-so-ne (*aksones) ἄξωνες ос/овин/е	de-re-u-ko (*dleukos) γλεῦκος младо вино
tu-ka-te (*thugater) θυγάτηρ кћи	pa-ka-na (*phasgana) хом. φάσγανον мачеви	ko-wo (*koruos) κόρος, κοῦρος дечак, младић
wa-na-ka (*wanak) (F)ἄναξ заповедник	ku-na-ja γύναιος женски	a ₃ -ku-pi-ti-jo (*aiguptios) αἰγύπτιος египатски

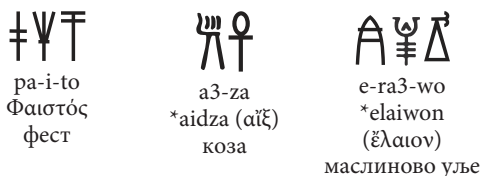
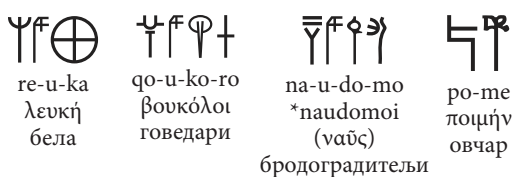
Поред обичних силабограма, постоје и варијантни знаци, својеврсне „скраћенице“ у значењу дифтоншких спојева или сугласничких група:

a ₂ [ha]	a ₃ [ai]	au [au]	dwe [dwe]	dwo [dwo]	nwa [nwa]	pte [pte]
pu ₂ [phu]	ra ₃ [rya]	ra [rai]	ro ₂ [ryo]	ta ₂ [tya]	twe [twe]	two [two]

Постоји и неколико везаних монограма:

Дифтонзи на /u/ се доследно обележавају, а дифтонзи на /i/ само по изузетку:

Знаци линеара Б традиционално се деле на силабограме, идеограме и бројеве (упор. Bennett: 125; такође пример [5]). Иако идеограми овде представљају само архаично наслеђе, ипак су још увек чували неке опште одлике идеографије. Тако су, нпр., исто као и у другим цртежним писменостима, критски идеограми додавањем дијакритичких ознака могли да промене своје основно значење. Овде се то среће при обележавању моције рода код појединих животиња. Основни идеограм представља ознаку врсте, с две водоравне цртице обично означава мужјака, а с вертикалном женку:

Из наведених особина критског линеара Б и кипарског слоговног писма види се да су их ахајски Грци наследили од старијег догрчког становништва – Минојаца или „Етеокрићана“ (грч. Ἐτεόκρητες – „Стари Крићани“), чију су цивилизацију преузели средином 15. в. пре н. е. Језик овога загонетног народа, по свему судећи, није имао никакве везе нити с грчким нити с индоевропским језицима. Зато линеар А до данас није дешифрован, јер је, без обзира на графичку сродност с линеаром Б, писан минојским језиком. На основу реченог, могу да се направе две поделе ове писмености: графичка подела на минојско писмо (линеар А с кипро-минојским) и микенско писмо (линеар Б), и етничка подела на догрчку и грчку писменост – 1) линеар А и етеокипарски текстови; 2) линеар Б и кипро-минојско писмо (кипарско слоговно писмо).

Једна од ретких до сада протумачених речи у критском линеару А, *ku-ro* којом се закључују спискови, представља основу семитске теорије о пореклу Минојаца јер личи на општесемитски корен *kl- „све“ (иако се у акадским пословним таблицама у тој улози не употребљава)². Скоро у истој мери су поуздане и речи *ku-ni-su* и *qe-ra-u*, које вероватно означавају некакве врсте зрна и с којима могу да се упореде акадско *ku-nā-šu* „врста пшенице“ и *qā-lu* „осушено зрно“. Поређење ликовног облика знакова с њиховим могућим фонетским значењем разоткрило је акрофонијско порекло неких знакова линеара А. Општу одлику те групе силабограма представља, по речима А. Молчанова (1989: 23), њихов првобитни зооморфни карактер и очигледна веза с ономотопејским речима:

2 Мада је изнесено и врло слично индоевропско тумачење ове речи (Перуџци 1960) од корена *ger- – „сакупљати“: грч. ἀγείρω, ἀγορά; балто-слов. *gur- (лит. gūrguolė – „гомила, рој“, стсл.

знаци критске хијероглифике	линеарно писмо А	линеарно писмо Б	слововно значење
			ma – „мачка“
			ti – „говедо, бик“
			te – „јарац“
			sa – „сипа“ (грч. σπία)
?			ku – „ждрал“ (ие. и ностратички *ker-, *kuru)

Један број таквих знакова, међутим, који немају оноματοпејско порекло, по правилу немају ни везе с грчким језиком, већ, по свему судећи, одражавају почетне слоге загонетног минојског језика:

 pi „смоква“ (ие. *sukon)	 sa „лан“ (ие. *linon)
 ra „шафран“ (ие. *krokos)	 qi „овца“ (ие. *oqis)

Критско-микенска писменост показује да су на егејском простору, пре него што су дошла грчка племена с њиховим флективним језичким системом, живели, по свему судећи, неиндоевропски народи. Извршено је позајмљивање и прилагођавање туђег писма, чега је било у свим временима међу народима различитог степена културе. Историјски контекст предања о Тезејевом обрачуна с Минотауром: микенски Грци од првобитне минојске колоније постају истовремено рушиоци политичке моћи Крита и наследници његових културних тековина. Овај политички успон Микене објашњава и појаву националне, грчке

верзије минојског писма (линеар Б), за разлику од Кипра, где таквог политичког подстрека није било и у коме је минојска писменост остала као архаични прежитак још хиљаду година. Критско-микенска писменост коначно ишчезава силаском Ахајаца с историјске сцене и рушењем саме Микене у 12. веку пре н. е., у сумтно време краха бронзаног доба, а Грци после дужег прелазног периода добијају (нови) графички подстрек с Блиског истока – преузимају семитско писмо.

Праву илустрацију оног што је овде речено представља особени *Фестски диск* (6), чији знаци нису у вези с критском писменошћу, али јесу с егејском цивилизацијом, и у чијем се спиралном распореду, својеврсном лавиринту знакова, још увек скрива добар део минојске загонетке.

Егејска писменост – ПРИМЕРИ:

А	Б		А	Б	
		човек			сито
		око			брод
		прекрштене руке			бик
		секира			коза
		врата			пас
		плуг			пчела
		лира			клас
		двосекла секира			дрво
		ваза			јутарња звезда
		дворац			месец
					планина

1: Примери критских хијероглифских писама А и Б (Истрин 1961: 110).

Таблица 2.2

2.1: Таблица кипарских слоговних знакова [Фридрих: 279; История письма: 267]). 2.2. Кипро-минојска глинена таблица из Угарита, која сведочи о тесним везама Кипра с Блиским истоком. Кипар је, иначе, био велики центар металургије источног Средоземља и одувек је био привлачан за етничко и политичко колонизовање. Од 1. миленијума пре н.е. ту се појављују Феничани и њихово је присуство било драгоценост за дешифровање саме кипарске писмености.

	a	e	i	o	u
	✱	✱✱	✱	≅	≡
y	0			⊂	
w	⊃	⊂	⊂	⊂	
r	⊂	⊂	⊂	⊂	⊂
l	⊂	8	⊂	+	⊂
m	⊂	⊂	⊂		
n	⊂	⊂	⊂	⊂	⊂
p	✱	⊂	≅	⊂	⊂
t	⊂	⊂	⊂	F	⊂
k	⊂	⊂	⊂	⊂	✱
s	v	⊂	⊂	≅	⊂
z	⊂			⊂	
x		⊂			

Таблица 2.1

3: Феничанско-кипарска билингва из Идалиона (Фридрих: 280; История письма: 266–274), која саопштава како је феничански заповедник Баалром у четвртој години владавине цара Милкијатона подигао споменик посвећен богу Аполону Амиклијском:

Кипарски текст:

(1) [i toi | tetaratoi | vetei] | pasilevose | milikijatonose | ketione | katetalione | pasileu (2) [otose | tane epako]menane | to pepamerone | nevosotatase | tonatirijatane | tote katesetase | o vanaxe | (3) [Paalaromose] | o Aritimilikone | to Apoloni | to Amukoloi | api voi | tase eukolase (4) [e]petuke i tukai azatai.

Грчка транслитерација:

(1) [i(v) toi | tetártoi | féteti] | βασιλέφορ | Μιλκιιάθονορ | Κετίον | κατ'Εδαλίον | βασιλευ- (2) [o(v)τορ | tān έπαγο]μενάv | τὸ πε(μ)παμέρον | νεφοστάταρ | τὸν ά(v)δριιά(v) ταν | τό(v) δε κατέστασε | ὁ φάναξ | (3) [Βααλρομορ] | ὁ Ἀβδιμίλκον | τὸ(ι) Ἀπόλλ(λ) ονι | τὸ(ι) Ἀμυκλοι | ἄφ' οἱ φοι | τὰρ εὐχολᾶρ (4) [έ]πέτυχε i(v) τύχαι ἄζαθαῖ.

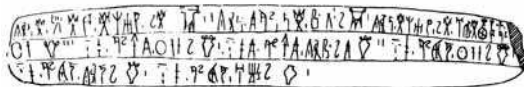
Превод:

(1) [У четвртој години, када је] цар Милкијатон Китионом и Идалионом вла- (2) [дао], последњег дана петодневице преступних дана, ову статуу постави заповедник (3) [Баалром], Абдимилков (син), Аполону Амиклијском, пошто је своје жеље (4) остварио; на добру срећу!

Као што се види, ово слоговно писмо је неприлагођено гласовној структу-

ри грчког језика: не разликују се сугласници по звучности и аспираности (постоје само знаци за *p, t, k*), нити вокали по дужини. Назал се доследно испушта у затвореном слогу пред сугласником, док се остале сугласничке групе разбијају уметањем непостојећих вокала (tonatirijatane | tote – τόν ἀ(ν)δριјά(ν) ταν | τό(ν) δε, tetaratoi – τετάρτοι). Очигледно је да су то писмо Грци преузели од старијег догрчког становништва, у време свога насељавања Кипра у 12. веку пре н. е. То је и потврђено открићем неколико краћих текстова међу споменицима кипарске епиграфике из 6–4. в. пре н. е. писаних загонетним „етеокипарским“ (старим кипарским) језиком. Фрагментарност ових текстова један је од главних разлога што они, упркос познатом писму, нису дешифровани и што још увек није познат језик догрчког становништва Кипра. Грци су, дакле, на Кипру затекли огранак критске „минојске“ писмености и преузели је за бележење свога језика. Као што се види, изворно минојско писмо, које се на Криту угасило средином другог миленијума пре н. е., наставило је да живи на Кипру до средине првог миленијума пре н. е.

4: Улогу једне од преломних потврда исправности Вентрисовог дешифровања имала је пописна таблица из Пилоса, коју је 1953. открио амерички археолог Карл Блеген. Те године Благен је обавестио Вентрису и његовог сарадника Џона Чедвика да се на овој табlici, на којој су пописани сасуди разних облика, поред идеограма јасно читају грчки називи одговарајућих сасуда (Чедвик: 185–186):

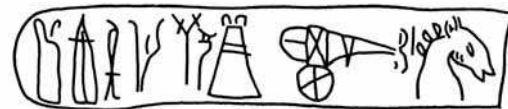

1) Прва два тренога сасуда зову се *tiripode* [τρίποδε] „два тренога котла [двојина праћена бројем 2]“, *tiripo* [τρίπους] „треноги котао (праћен бројем 1)“;

2) Остали сасуди названи су *dipa* и према изгледу ближе одређени као *qetorowe* , *tiriowe* и *anowe* , с препознатљивим старогрчким значењима *δέπας* – „пехар, чаша“ с *четворо* (*qetoro-*), *три* (*tiri-*) и *без ушију* (*an-owe* < *-ōues: грч. ὠς – „ухо“).

И сам Џон Чедвик (J. Chadwick), класични филолог, којем се Вентрис у завршној фази свога рада обратио за помоћ при реконструкцији и транскрипцији грчког текста, у почетку је, попут Благена, такође био резервисан према теорији о грчкој припадности линеара Б, све док се није сусрео с читавим низом њему добро познатих „некласичних“ грчких облика – оних који су Вентрису збуњивали, а у суштини су представљали блиставу потврду његовог дешифровања (История письма: 297).

5: Типичан пример мешовите употребе све три категорије знакова на табlici из Кноса са записом о саставу опреме војника Опилмнија:

„o-pi-gi-mi-ni-jo, оклоп, двоколице, 1 коњ“ (Молчанов, Нерознак, Шарыпкин: 164; Greek Archaeological Service web site for Knossos).

6: Фестски диск (Calvet: 262–263). Овај уникатни споменик, глинени круг пречника око 16 цм, пронађен 1908. године у Фесту међу таблицама из средњеминојског периода (прва половина 2. миленијума пре н. е), прекривен је с обе стране спирално поређаним цртежним знацима особитог изгледа и начина израде, који су без паралела у читавом источном Средоземљу. Ниједан од тих знакова, који по својој декоративности личе на одјек египатске хијероглифике, нема непосредних паралела међу критским знацима. Сви знаци су окренути у правцу главне спирале која води из центра, осим „лавље главе“, „орла“ и „коже“, који на неким местима имају супротан положај. Није искључено да је посреди грешка или недостатак простора пошто знаци нису урезивани него утискивани помоћу печата, по чему је такође јединствен у егејском свету.

Све је то рано подстакло најразличитије претпоставке о његовом пореклу и могућем значењу. Па ипак, чињеница да има свега 45 знакова, који се попут слогова у речи нижу у линеарном поретку у групама од два до пет, које су притом међусобно одвојене усправним цртама, могла би да говори о фонографском писму, баш као што је у библијском писму под снажним утицајем египатске писмености један број слоговних знакова добио псеудохијероглифски из-

глед. Стога се претпоставља да је, за разлику од стилизованог линеарног писма, овај диск могао да представља обратну стилизацију по угледу на пиктографију, што је писму давало декоративнији карактер, или појачавало његово култно значење. Претпоставку да је Фестски диск могао да буде некакав свечани документ изнео је италијански стручњак Пјеро Мериђи (Meriggi 1974) на основу паралеле са свечаним карактером – пописом дарова и дарилаца – на кипроминојском цилиндру из Енкомија.

Потпуни неуспех свих досадашњих покушаја дешифровања последица је следећег, за сада непремостивог ограничења: то је једини споменик такве врсте с веома кратким низом знакова који можда само личе на текст. Упркос томе, како је још 70-их година 20. века истакао немачки стручњак Гинтер Нојман (G. Neumann [Нойман 1976: 67–70]), ипак је очигледно његово *критско* порекло. У многим детаљима он одражава управо егејски свет, за који је био карактеристичан спирални орнамент, при чему су „човек у покрету“ и „птица у лету“ типични минојски начини изражавања кретања, док су „глава с перјаницом“ и „жена обнажених груди“ у карактеристичној сукњи с оштрим врхом такође присутни у уметничком наслеђу егејског света.

Извори

1. Bennett, E. L. (1996), „*Aegean scripts*“. *The World's Writing Systems: 125–133*. Oxford UP.
2. Bradshaw, A. (1976), „*The imprinting of the Phaistos Disc*“. *Kadmos: 15*.
3. Brice, W. C. (1975), „*Towards an understanding of the Minoan Linear script of the class A*“. *L'Asiatheque X: 51–55*.
4. Гельб, И. Е. (1982), *Опыт исследования письма: 92–98*. Москва.
5. Gelb, I. J. (1963), *A Study of writing*. Chicago UP.

6. Джоунз, Т. Б. (1976), „Заметки об этеокипрском языке“. *Тайны древних письмен*. Москва.
7. Gordon, C. H. (1971), *Forgotten scripts*. London: 125–171.
8. Grumach, E. (1976), „The Cretan scripts and the Greek alphabet“, *Writing without letters*: 45–70. Manchester UP.
9. Meriggi, P. (1974), „Il cilindro ciprominoico d'Encomi e il Disco di Festo“. *Anatolian Studies presented to H. G. Güterbock*. Istanbul.
10. Молчанов А. А., Нерознак В. П., Шарыпкин С. Я. (1989), *Введение в микенологию*. Москва.
11. Молчанов, А. А. (1989), „Письменности Крита II тысячелетия до н.э. и изучение древнейших лингвоэтнических слоев на юге Балкан“, *Палеобалканистика и античность*: 20–24. Москва.
12. Молчанов, А. А. (1992), *Посланцы погибших цивилизаций*. Москва: Наука.
13. Нойман, Г (1976), „К современному состоянию исследования Фестского диска“. *Тайны древних письмен*: 66–82. Москва.
14. Перуцци, Э. (1960), „Структура и язык минойских надписей“. *Вопросы языкознания* 3.
15. Поуп, М. (1976), „Линейное письмо А и проблема эгейской письменности“. *Тайны древних письмен*: 85–91. Москва 1976.
16. Rosenkranz, V. (1975), *Nichtalphabetische Schriften der antiken Welt*. Köln.
17. Тодоровић, Д. (1999), „Почеци грчког језика и писмености“. *Свет речу*: 9–12.
18. Faucounau (1999), *Le déchiffrement du disque de Phaistos*. Paris.
19. Faucounau, J. (2007), *Les Inscriptions Chypro-Minoennes*. Paris.
20. Facchetti G. M., Negri M. (2003), *Creta minoica. Sulle tracce delle più antiche scritture d' Europa*. Firenze: Olschki.
21. Fischer, S. R. (2001), *A History of Writing*. *Reaction Books*: 75–82. London.
22. Фридрих, И. (1979), *История письма*: 86–92. Москва
23. Friedrich, J. (1966), *Geschichte der Schrift*. Heidelberg.
24. Heubeck, A. (1982), „L'origine della Lineare B“. *Studi micenei ed Egeo-Anatolici XXIII*: 195–207. Firenze.
25. Чэдуик, Дж. (1976), „Дешифровка линейного письма Б“. *Тайны древних письмен*. Москва.

AEGEAN LITERACY AND ITS PRE-GREEK ORIGIN

Summary

The paper deals with some essential issues of the structure and origins of the Aegean literacy, which is in modern scholarship known only by its youngest Grecian phase from the middle of the second millennium B.C.

vanjast61@gmail.com